

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ «УМІННЯ ВЧИТИСЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ»: РОЗДУМИ НА ТЕМУ ТВОРУ РЕЯ БРЕДБЕРІ «КУЛЬБАБОВЕ ВИНО»

Филимонюк В.А.,
учитель зарубіжної літератури ЗЗСО №20

«У нас один обов'язок - бути щасливими». Саме сьогодні ці слова Р.Бредбері, дослідника людських душ, для якого наукова фантастика була, є і буде казкою, яка вчить моралі, надто актуальні.

Зустрічаючись з підлітками, письменник наголошував: *«В той момент, коли ти хочеш зробити зло, зроби добро. Не завтра. Не післязавтра. А саме сьогодні. Ця мить належить тобі. Хапайся за неї, як за золоту ниточку.»* Майбутнє не має певних і завершальних форм. Вони будуть такими, якими їх створюємо ми! Головне, аби мрія про перемогу добра і людяності ні за яких обставин не зникла!

«Людина з душею врятує людство». І це буде виходом із технократичної цивілізації. Уже в 12 років Бредбері розумів, що хоче стати письменником. А згодом у своїй статті «Як замість коледжу я закінчив бібліотеку, або думки підлітка, який побував на місяці в 1932 році» він ствердить роль книжки у своєму житті: «Коли мені було 19, я не міг вступити до коледжу: я був з бідної сім'ї, грошей у нас не було, тому ходив я у бібліотеку. Три дні в тиждень я читав книги. У 27 років, замість університету, я закінчив бібліотеку».

Якщо аналізувати есе та інтерв'ю Рея Бредбері, стає зрозумілим, що автор пропагує літературу почуттів, а не думок, емоцій, а не дій, стану, а не подій. Яскравим прикладом таких його творів є повісті «Запах ...», «Відголоски літа, що біжить» і, звичайно, «Кульбабове вино». Вони присвячені дітям, а можливо, дорослим, які були колись дітьми. У нього особливий інтерес до їх психології, до їх бачення і розуміння світу, бо діти вміють бути щасливими.

Отож, якщо ви хочете згадати дитинство через відчуття й емоції;

- якщо ви хочете радіти життю;
- якщо ви боїтеся старості, самотності і смерті;
- якщо ви шукаєте щастя десь далеко, не помічаючи його поряд;
- і насамперед, якщо ви хочете відчути, що ви, як і Дуглас Сполдінг,

– живі, прочитайте повість «Кульбабове вино»!

Світ у повісті яскравий, рухливий, часом незрозумілий і непередбачуваний. Він переливається, колишеться, змінюється разом з дитиною.

А його людина росте не поступово, а як би поштовхами. Поштовх – і ратом розумієш, як дивно влаштований світ. Ще поштовх – і дізнаєшся, що ти живий. Діти вільно можуть перейти кордон від фантазії до реальності. Чудово, коли все цікаво, коли людина відкрита для добра. Набагато страшніше, якщо запитань більше немає, якщо таємниче і фантастичне стає плоско-зрозумілим.

Для мене ця повість – це гімн літу, життю й кожному дню.

«Кульбабове вино» - книжка, що вчить жити й по-справжньому радіти. Недарма астронавти НАСА ще в 1971 році назвали кратер на Місяці Кульбабовим.

Твір Рея Бредбері «Кульбабове вино» об'єднав у собі риси автобіографічної прози й лірико-поетичної казки-притчі, у якій використані свої знакові вставні притчі про «Машину щастя» Лео Ауфмана, про «Машину часу» - старість місіс Бентлі й полковника Фрілея, про пляшки з кульбабовим вином, які зберігають в собі чари літа.

Але романтичне сприйняття дійсності проявляється і в негативному відношенні до «машини» як такої, що теж властиве творчості Бредбері. Він, як у свій час романтики, у «машині» бачив і зло, яку б спочатку гуманну мету вона не переслідувала. Зло в повісті «Кульбабове вино» приносить і «Машина щастя», винайдена Лео Ауфманом, яка представляє щось подібне до об'ємного стереокінематографа, і «Машина часу» місіс Бентлі, яка нагадує їй про прихід старості.

Спираючись на думку юного Рея Бредбері: *«Дорослі й діти не можуть*

жити мирно, тому що це два різних народи...», і розпочнемо знайомство з 12-річним хлопчиком на ім'я Дуглас Сполдінг. Саме він уже в дванадцять років зрозумів, що найбільше щастя – «відчути життя». «Оце ж і є те, що нахлинуло на нього, й тепер залишається з ним, і нікуди не зникне. Я «живий», - подумав він. – Я не повинен забути про це ні сьогодні, ні завтра, ні післязавтра».

Свою розповідь письменник розпочинає з приходом літа 1928 року в містечко Грінтаун. Триває воно рівно три місяці. І саме цей проміжок життя в одне літо 1928-го року дає відповіді на питання героя твору. Назва «Грінтаун» є символічною – це «зелене місто». Ця назва зосереджує увагу на гармонії світу й особистості. Усе це щиро всотує душа 12-річного Дугласа: *«Під Дугласом шепотіли трави. Він опустив руку, відчув їхню розмову між собою. І десь далеко, в тенісних чобітках, ворухнув пальцями. У вухах, як в раковинах, зітхав вітер. Різнокольоровий світ переливався в зіницях, як яскраві малюнки в скляній кульці. Лісисті пагорби, засіяні квітами, ніби скалочки сонця і вогняні кола в небі. По великому як перекинуте озеро, небосхилу мигали птахи, схожі на камінці, кинуті сильною рукою. Дуглас голосно дихав крізь зуби, він ніби вдихав лід і видихав вогонь».*

Уже з першої сторінки повісті можна відчути казкове сприйняття Дугласом Першого дня літа, яке він запускає своїми «чарами», своїми чудодійними силами, виступаючи в ролі диригента: *«Стоячи в темряві біля відкритого вікна, він набрав повні груди повітря і зі всіх сил дмухнув. Вуличні ліхтарі вмиг*

погасли, як свічка на іменинному пирозі. Дуглас дмухнув ще раз, і на небі почали гаснути зорі». «Диригуючи своїм оркестром, Дуглас велично простягнув руку на схід. І зійшло сонце. Дуглас схрестив руки на грудях й посміхнувся як справжній чародій».

У героя безупинно виникають питання: «Чому?», «Чому так?». І відповіді на ці питання відтворюють кожен порух у дитячій душі, формують її зрілість. Це ми простежуємо в щоденнику, який веде хлопчик. Він поділив його на дві частини: «Звичайні справи та події» і «Відкриття та одкровення». Якщо, наприклад, у першій частині Дуглас відзначив, що 24 червня він уперше цього літа посперечався з батьком і йому добре перепало, то в другій – він про цей випадок записав так: «Цим народам ніколи не зійтися...»

12-річний хлопчина тільки починає самостійне життя, досягаючи всі протиріччя буття та шукає альтернативного порятунку від них. Візьмемо до прикладу сприйняття Дугласом смерті. Він її сприймає драматично. Хлопець приходить до сумного висновку, що колись і він має померти. Це приносить Дугласові не тільки моральні, а й фізичні страждання. Але все-таки життя перемагає. Книзі зі світлою символічною назвою «Кульбабове вино» не відповідає обірвана структура «життя – смерть», їй притаманна структура «життя – смерть – життя». А квінтесенцією всіх відкриттів і роздумів Дугласа за це літо є усвідомлення найголовнішого: «...зовсім нещодавно, місяців півтора тому, я раптом відкрив, що я живий. Ну і танцював же я тоді!»

Для маленького героя Дугласа Сполдінга «жити» - це означає сприймати світ таким, як він є, з його новими відкриттями, складними речами і хвилюючими почуттями. А Лео Ауфману довелося прожити 45 років, щоб зрозуміти, що людей робить щасливими. Виконуючи прохання Дугласа і Тома, міський ювелір, Лео Ауфман, майструє «Машину щастя», у надії на те, що вона зробить людей щасливими. І ось така «Машина щастя» з'явилася на світ. Але все ж ця річ допомагає зрозуміти дещо більше: так Лео, який змайстрував «Машину щастя» і яка до того ще вибухає і згоряє, перетворюючись на «Машину нещастя», приходить до висновку, що «Машина щастя» вже давно винайдена, «її виготовили тисячі років тому назад, і вона все ще працює: не завжди однаково добре, ні, але все ж працює. І вона завжди поряд». Ця «Машина» - це родина, заснована на коханні і обов'язках. «Багато передумав я за одну тільки годину. І я сказав собі: але ж ти сліпий Лео Ауфман! Хочеш побачити справжню «Машину щастя»? Подивися у вікно. Тихіше, зараз ти все побачиш!... І там в теплому світлі лампи він побачив те, що так хотів показати іншим: в їдальні за маленьким столиком Саул і Маршал грали у шахи; Ребека накривала стіл на вечерю; Ноемі вирізала іграшковий одяг із паперу для ляльок; Рут малювала аквареллю; Джозеф пускав по рейках механічного потяга. Двері в кухню були відчинені: там, у хмарці пару, Ліна Ауфман виймала з печі каструлю з печенюю. Усі руки, усі обличчя жили і рухалися. Через скло ледве чутно, лунали голоси. Хтось голосно співав пісню. Пахло свіжим хлібом, і зрозуміло було, що це – справжній хліб, який зараз намажуть справжнім маслом. Тут було все, що треба, і все це – живе, непідробне. Ось це воно саме і є. «Машина щастя»... «Машина щастя»!

Дійсно, власна родина – лоно живих і справжніх радощів, які необхідні людині. Потрібно свіжим поглядом подивитися на своїх рідних і близьких так,

як Лео, і зрозуміти, як *«рухаються, тримаються один за одного, зупиняються і знову впевнено рівно крутяться всі гвинтики колеса сімейного вогнища»*. І саме людина, яка живе за традиційними нормами – *«такий же діловий гвинтик, дивовижної, безкінечно тонкої, вічно таємничої, вічно рухаючої машини»*.

Дуже важливо, щоб дитяче сприйняття світу – коли дух перехоплює від вражень і здивувань – збереглося і в дорослому віці, щоб душа не зачерствіла. Такими ми бачимо і 12-річного Дугласа Сполдінга, і 45-річного Лео Ауфмана, і 72-річну місіс Бентлі.

Саме ця повість стверджує, що за спиною кожного дослідника людських душ стоїть дитина. Без дитячої уяви і фантазії формується механізоване світо-сприйняття, в якому відсутнє життя. Бо справжнє щастя – це повнота почуттів, це життя, зігрите добром і мрією. І тому у своїй повісті письменник змальовує скоріше не світ дитини, а світ, побачений очима дитини.

«Дуглас закрив очі. Червневі зорі, липневі полудні, серпневі вечори – все пройшло, пішло назавжди, і залишилося тільки в пам'яті. Тепер попереду довга осінь, біла зима, прохолодна зеленіюча весна, і за цей час треба обміркувати минуле літо, і все підсумувати. З цими думками він і заснув. І цим сном завершилося літо тисяча дев'ятсот двадцять восьмого року».

А щодо «вина із кульбаб»? Кульбабове вино, у Рея Бредбері – це літо, зібране і закупорене в пляшки. Це літо життя письменника, який ділиться щастям дитинства зі своїми читачами.

Книга письменника – це дійсно кульбабове вино. Адже вона дуже схожа на пляшку ароматного напою, смак якого розбурхує уяву, народжуючи в ній

яскраві уривчасті образи, подібні блискавичним спалахам. І він так само, як і ця історія, не забувається. Ніколи.

«Візьми літо в руку, налий літо в бокал – в найменший, з якого можна зробити лише один терпкий ковток, піднеси його до губ – і по жилах твоїх, замість люті зими, побіжить гаряче літо», - радить неперевершений знавець справжніх людських цінностей – Реймонд Бредбері.